

การพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขเพื่อส่งเสริม
คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

Development of School Administration Model to Become a Happy
Organization to Promote the Quality of Education Management of Schools
under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 3

สิรินุช สายคุณ¹ จิรศักดิ์ แซ่ไคว² และนันทพงศ์ หมิแหละหมัน³

Sirinuch Saikhoon, Jirasak Saekhow and Nantapong Milaehman

Received: March 10, 2023

Revised: April 28, 2024

Accepted: May 02, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุข 2) พัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข และ 3) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุข กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 313 คน โดยการแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุข มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข โดยการสนทนากลุ่มย่อยจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; Surattani Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: 64052503004@student.sru.ac.th, Tel. 091-2244029

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับการสนทนากลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยการแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งความสุขโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด 2) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการเป็นองค์กรแห่งความสุข แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข และเงื่อนไขความสำเร็จ และ 3) ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, การพัฒนารูปแบบ, คุณภาพการจัดการศึกษา, องค์กรแห่งความสุข

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the current and desirable conditions of being a happy organization; 2) to develop a model of school administration to become a happy organization; and 3) to examine the appropriateness and feasibility of the model. The research and development method used 3 steps: Step 1: to study the current and desirable conditions of being a happy organization. The sample group consisted of 313 school administrators and teachers using stratified sampling. The instrument used was the questionnaire on the current and desirable conditions of being a happy organization, with a reliability of 0.97. Quantitative data were analyzed using statistics, namely mean, standard deviation, and the need index: Step 2: to develop a model for school administration to become a happy organization through focus group discussions with 8 experts. The instrument used was the questionnaire on opinions for focus group discussions for analyzing qualitative data. Step 3: to examine the appropriateness and feasibility of the model.

The sample group consisted of school administrators and teachers by using stratified sampling. The instrument used was a questionnaire on the appropriateness and feasibility of the model, with a reliability of 0.92. Quantitative data were analyzed using statistics, namely mean, and standard deviation. The research results found that 1) school administrators and teachers in the schools had opinions on the current state of being a happy organization overall at a moderate level. The desired condition of being a happy organization overall was at the highest level; 2) the model of school administration to be a happy organization consisted of principles, objectives, components, indicators of being a happy organization, guidelines for developing school administration to be a happy organization, and conditions for success; 3) the appropriateness and feasibility of the model were found to be at the highest level and the feasibility was at the highest level.

Keywords: School Administration, Model Development, Quality of Education Management, Happy Organization

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้องค์กรต่าง ๆ มีการแข่งขันเพื่อให้อยู่รอดในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จไปพร้อม ๆ กับความสุขในที่ทำงานถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนคาดหวังให้เกิดขึ้น รวมไปถึงค่าตอบแทนหรือสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับตามความเหมาะสมจากการทำงานให้องค์กร โดยก้านทอง บุหระ (2560) กล่าวว่า ปัจจุบันองค์กรได้เริ่มให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์มากขึ้น เพื่อให้องค์กรสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นมีแนวทางที่หลากหลาย ซึ่งธนวุฒิ แก้วนุช, อุทัย บุญประเสริฐ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) ได้กล่าวถึงองค์กรชั้นนำในระดับโลกหันมาอำนวยความสะดวกในสถานที่ทำงาน มีการสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่น่าทำงาน การส่งเสริมค่านิยมและปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรเพื่อให้เกิดความผูกพันและสร้างความแตกต่างอย่างเหนือระดับ ทำให้ทุกคนในองค์กรรู้สึกที่ “องค์กรนี้มีความสุข” การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรแห่งความสุข เป็นแนวโน้มการบริหาร พัฒนาองค์กรและบุคลากรในอนาคต สร้าง

ความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร เป็นการดึงดูดให้บุคลากรอยากมาทำงานและสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข

การได้ทราบถึงองค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งความสุขที่ชัดเจนนั้นจะทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงบริบททางการศึกษา จะสามารถพัฒนาและต่อยอดศาสตร์การบริหารการศึกษา การเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยริบด่วนและเป็นการแก้ไขที่ให้ผลอย่างยั่งยืน (พิกุล พุ่มช่าง และปริญญา มีสุข, 2560) นอกจากนี้ทาง UNESCO (2016) ได้สะท้อนความคิดบทสรุปก้าวต่อไปของโครงการโรงเรียนแห่งความสุข ระยะที่ 2 มีเป้าหมายที่จะขยายผลการดำเนินการตามกรอบแนวคิดโรงเรียนแห่งความสุข ไปยังระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และวาระการพัฒนาในระดับโลกและการศึกษา 2030 รวมถึงการริเริ่มระดับโลกอื่น ๆ เช่น International Positive Education Network (IPEN) ล้วนส่งเสริมแนวคิดนี้และสะท้อนแนวคิดเรื่องความสุขและความเป็นอยู่ที่ดี ขณะที่ตัวอย่างประเทศจากภูฏาน ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี สิงคโปร์ และวานูอาตู ต่างก็เน้นย้ำความสำคัญและแนวทางที่แตกต่างกัน และมุมมองเกี่ยวกับสิ่งที่ก่อให้เกิด “ความสุข” ทั้งนี้ความสุขและคุณภาพของโรงเรียนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การได้ทบทวนนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดต่าง ๆ มากมาย รวมถึงในด้านมาตรการและแนวทางพัฒนาระดับเขตพื้นที่และระดับโรงเรียน เช่น การยกระดับผลการประเมินระดับชาติ (NT, O-NET) และระดับนานาชาติ ให้มีการวิเคราะห์การประเมินระดับชาติ (NT, O-NET) และกับนานาชาติมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา/ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยตัวชี้วัดความสำเร็จและค่าเป้าหมาย ร้อยละของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนสอบ O-NET ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปในแต่ละกลุ่มสาระมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษาที่ผ่านมา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3, 2562) ซึ่งที่กล่าวมานั้นส่งผลต่อความเครียดและความกดดันให้กับผู้บริหารและครู โรงเรียนในพื้นที่จึงต้องมีการพัฒนาอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง ถือเป็นความท้าทายของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานการณ์ที่ไม่สามารถเปิดโรงเรียนได้ตามปกติ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส จึงส่งผลให้ครูเครียด ไม่มีความสุขในการทำงาน เกิดความตึงเครียดและกดดันในการทำงานอยู่ตลอดเวลา

ปัจจุบันงานด้านการศึกษาประสบปัญหาเรื่องครูออกจากงาน เนื่องจากต้องรับภาระงานธุรการที่หนัก มีปัญหาการจัดการชั้นเรียน ขาดขวัญกำลังใจและคำแนะนำในการทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่าครูเป็นอาชีพที่มีความเครียดสูงเป็นอันดับต้น ๆ ครูจำนวนมากไม่สามารถสร้างสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิตส่วนตัวได้ สัมพันธภาพกับผู้อื่นนอกที่ทำงานไม่ดี และขาดแรงบันดาลใจในการทำงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้และประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน (สุรณี รุโจปการ, 2563)

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุข นำมาประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นตามความสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษากำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กร และจัดทำนโยบายที่จะตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรในองค์กร ช่วยให้บุคลากรในองค์กรสามารถจัดสมดุลในชีวิตและการทำงานได้ ทำให้ครูมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สามารถประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 จำนวน 1,703 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 313 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้วิธีการจับสลากเป็นสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.97 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง และรับแบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น กำหนดเกณฑ์ $PNI_{modified}$ มีค่าตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไปถือว่า เป็นความต้องการจำเป็น โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 มาพิจารณาสรุปรูปแบบ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นำรูปแบบที่ร่างให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ โดยการสนทนากลุ่มย่อย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นการสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับรูปแบบ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการติดต่อขอความร่วมมือในการวิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงการจัดเตรียมเอกสาร การกำหนดวัน เวลาสถานที่ในการสนทนากลุ่มย่อย และวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นการวิพากษ์ โดยใช้การเรียงเรียง วิเคราะห์ความถี่ บรรยายเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้กลุ่มเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.92 การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งและรับแบบสอบถามทางอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อได้รับแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์

ข้อมูลต่อไป โดยนำคะแนนเข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตารางที่ 1 ภาพรวมสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	อันดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการบริหารจัดการ	3.27	0.80	ปานกลาง	4.86	0.43	มากที่สุด	0.486	4
2. ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน	2.91	0.76	ปานกลาง	4.82	0.42	มากที่สุด	0.652	1
3. ด้านกระบวนการสร้างสุข	2.98	0.74	ปานกลาง	4.77	0.46	มากที่สุด	0.599	2
4. ด้านสุขภาพกายและใจ	3.12	0.75	ปานกลาง	4.87	0.37	มากที่สุด	0.560	3
5. ด้านผลลัพธ์ขององค์กร	3.37	0.79	ปานกลาง	4.82	0.43	มากที่สุด	0.430	5
เฉลี่ย	3.13	0.77	ปานกลาง	4.83	0.42	มากที่สุด	0.545	-

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.77) และสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็น

องค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{modified}) ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ในภาพรวมมีค่า $PNI_{\text{modified}} = 0.545$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน ($PNI_{\text{modified}} = 0.652$) มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการเป็นองค์กรแห่งความสุข แนวทางการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา และเงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ตารางที่ 2 ภาพรวมความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. หลักการของการเป็นองค์กรแห่งความสุข	4.62	0.49	มากที่สุด	4.54	0.65	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.64	0.57	มากที่สุด	4.54	0.61	มากที่สุด
3. องค์ประกอบและตัวชี้วัดขององค์กรแห่งความสุข	4.64	0.56	มากที่สุด	4.53	0.71	มากที่สุด
4. แนวทางการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา	4.67	0.53	มากที่สุด	4.55	0.62	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.63	0.48	มากที่สุด	4.54	0.53	มากที่สุด
รวม	4.64	0.53	มากที่สุด	4.54	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ภาพรวมความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.53) และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.62)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งความสุข โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุข โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต่างคาดหวังให้องค์กรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างความสุข เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของก้านทอง บุหระ (2560) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จขององค์กรแห่งความสุขหรือ Healthy Workplace ควรต้องเริ่มต้นจากพนักงานก่อนเป็นอันดับแรก โดยองค์กรจะเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมที่รายรอบให้เอื้อต่อความสุข สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความร่วมมือของทุกคนที่จะสร้างองค์กรแห่งความสุขร่วมกัน จึงทำให้องค์กรสามารถบรรลุตามแนวคิดองค์กรแห่งความสุขได้

2. ผลการพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วย หลักการของการเป็นองค์กรแห่งความสุข วัตถุประสงค์ องค์กรประกอบและตัวชี้วัดของการเป็นองค์กรแห่งความสุข แนวทางการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา และเงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่างรูปแบบ และดำเนินการตรวจสอบร่างรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และนำข้อมูลจากการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นการวิพากษ์ โดยใช้การเรียบเรียงบรรยายเป็นความเรียง ร่วมกับการสังเคราะห์ เพื่อพัฒนารูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของกษมา ช่วยยิ้ม (2563) พบว่า ผลการพัฒนากระบวนการสร้างความสุขในการทำงานของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา ดำเนินการโดยการสนทนากลุ่มย่อย จากผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำร่างรูปแบบ โดยนำผลการสังเคราะห์ เอกสาร งานวิจัย

ที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า รูปแบบการสร้างความสุขในการทำงาน ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย รูปแบบการสร้างความสุขในการทำงาน องค์ประกอบและตัวชี้วัดของ รูปแบบการสร้างความสุขในการทำงาน เพื่อสนับสนุนการสร้างความสุขในการทำงานของผู้บริหาร และครูในสถานศึกษา

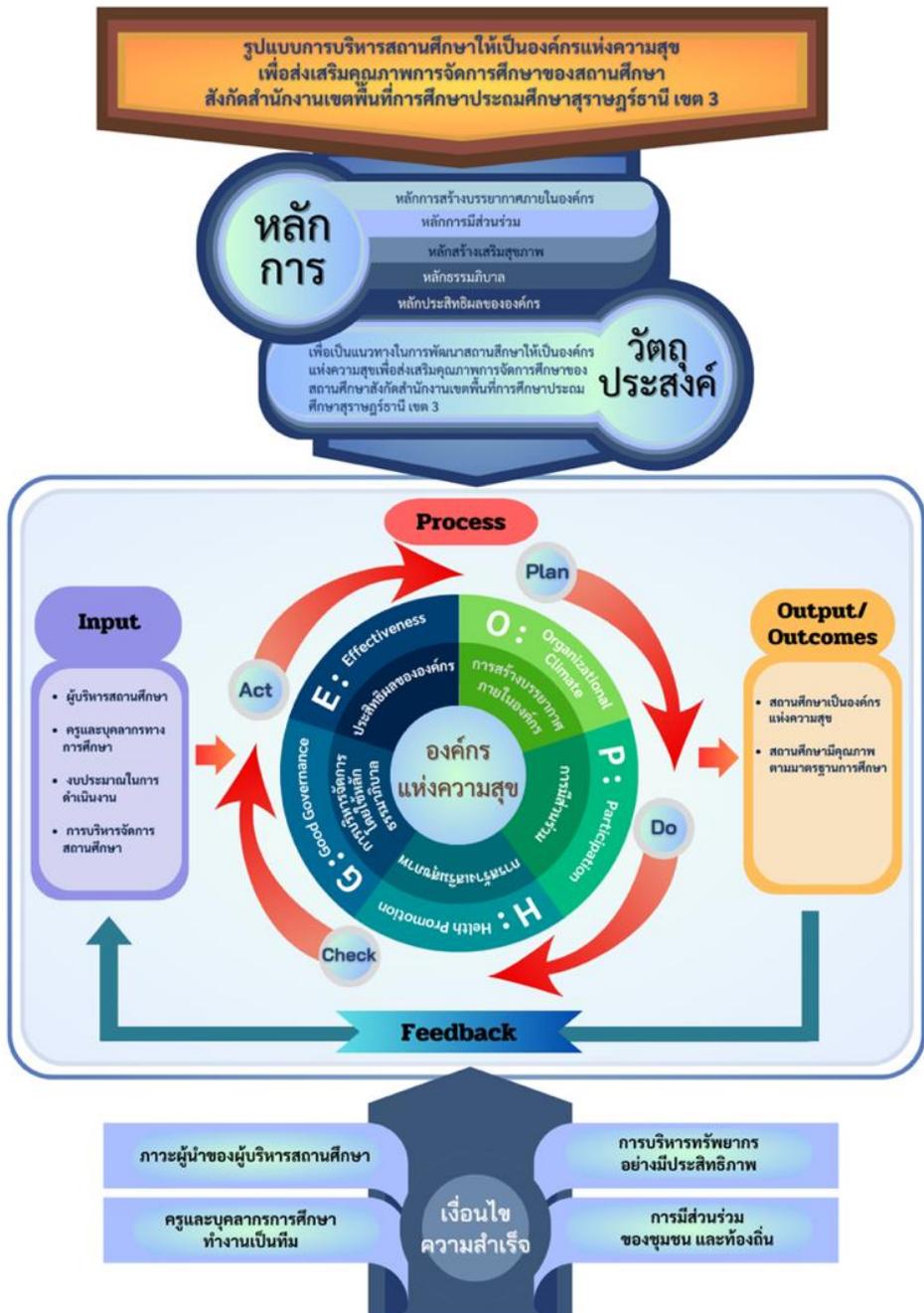
3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้บริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา รวมถึงบริหารจัดการต่าง ๆ ภายในองค์กร แต่ละสถานศึกษาในสังกัดมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมาก การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข จึงมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดที่สถานศึกษาจะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ น้อยโคตร (2565) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข รวมทั้งสิ้น 27 แนวทางโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทพงศ์ หมิแหละหมั่น (2564) พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาความผูกพันในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุข นำมาประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นตามความสำคัญ ทำให้ทราบถึงปัญหาในสภาพปัจจุบันของการเป็นองค์กรแห่งความสุข อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุข อยู่ในระดับ มากที่สุด

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หลักการของการเป็นองค์กรแห่งความสุข วัตถุประสงค์ องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการเป็นองค์กรแห่งความสุข แนวทางการ

พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา และเงื่อนไขความสำเร็จ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขนั้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุด ที่สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกันของบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและนำพาองค์กรสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. สถานศึกษาควรดำเนินการศึกษาและปรับปรุงระบบโครงสร้างการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุขแบบค่อยเป็นค่อยไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา พบว่า ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน เพื่อช่วยให้สามารถจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เหมาะสมและเกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความสุข และปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งความสุขไปใช้ โดยคำนึงถึงบริบท ความพร้อม ข้อจำกัด และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กษมา ช่วยยิ้ม. (2563). *การพัฒนาารูปแบบการสร้างความสุขในการทำงานของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ก้านทอง บุหระ. (2560). องค์กรแห่งความสุข: แนวคิด กระบวนการ และบทบาทของนักบริหารทรัพยากรมนุษย์. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 28(3), 169-170.
- ณัฐพงษ์ น้อยโคตร. (2565). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนวุฒิ แก้วนุช, อุทัย บุญประเสริฐ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2563). *รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา). วิทยาลัยครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นันทพงศ์ หมิแหละหมั่น. (2564). *รูปแบบการพัฒนาความผาสุกในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4*. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 7(1), 575-587.
- พิกุล พุ่มช่าง และปริญญญา มีสุข. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งความสุขของสถาบันการศึกษาไทย. *วารสาร Veridain E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 647-643.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. (2562). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2562-2565)*. (อัดสำเนา)
- สุรณี รุโจปการ. (2563). *ศาสตร์ สอน สื่อ สุข*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- UNESCO. (2016). *Happy Schools A Framework for Learner Well-Being in the Asia Pacific*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244140>.

